

Lädjeverkstan

usclowner jobbar med humor men tar kommunikation
gsta allvar. Moderna Läkare besöker Clownferens för
reda på mer.

ke Halvardsson **Bild** Christine Philipsson/Anne-Marie Möller

Nike Halvardsson
Läkarstudent

Det lilla barnet sitter i sin sjukhussäng och dirigerar clownernas tvåmansorkester. När barnet signalerar att de ska öka takten med handen, spelar de fortare. När han visar någon form av stopptecken, slutar de tvärt att spela. Han får dem också att hoppa och snurra runt. Barnet blir, trots sin oförmåga att vara med och spela, i allra högsta grad delaktig i leken.

Det här videoklipppet finns på Youtube och spelas upp i slutet av dagen. Jag är på "Clownferens", det fyndiga namnet för konferensen som äger rum denna härliga höstdag i början av oktober. Sjukhusclowner från hela landet har tagit sig till Stockholm för att under två dagar samlas och dela med sig av sina erfarenheter. Men det är inte enbart clowner här, även andra har fått en inbjudan: Barncancerfondens ordförande, några politiker, några journalister och några vårdarbetare som ofta är i kontakt med sjukhusclowner finns också på plats. Arrangörerna bakom evenemanget är Glädjeverkstan.

Glädjeverkstan har funnits i Stockholm sedan 1998 och är en av flera sjukhusclownerksamheter i Sverige. Den bedrivs av professionella artister, och håller mestadels till på Astrid Lindgrens Barnsjukhus. Men sjukhusclownerna finns även att hitta på Lilla Erstagårdens Barnhospice och tillsammans med mobila asylteamet. Det händer att clownerna gör hembesök, och sedan några år tillbaka bedriver Glädjeverkstan verksamhet inom demensvården. Det finns med andra ord en efterfrågan på clowner inom vården.

Patienter och anhöriga berättar

Att det är många som uppskattar sjukhusclownernas arbete har framgått i de enkätundersökningar som Barncancerfonden, som sponsrar olika clownerksamheter, har gjort. Några av svaren som samlats in från föräldrar har varit "De gav ett bestående intryck hos oss alla. Vi fick skratta tillsammans i allt kaos som var i livet just då", "Tänka sig att få en 5-åring att längta efter att åka till sjukhuset för att träffa clownerna" och "Smärtan blir mindre när clownerna kommer".

Det man kan utläsa från enkätsvaren är att sjukhusclowner som bemöter patienter och deras anhöriga i svåra stunder ofta gör stor skillnad. Denna bild förstärks när Carola Strömberg, mamma till en pojke som har haft cancer, föreläser på konferensen. "Jag frågade Isac om det var någonting speciellt jag skulle säga till er idag, då sa han bara

'de var så bra!'. Han tycker att ni är jätteviktiga och han är jätteglad att ni finns!" säger Strömberg.

Strömberg berättar också att trots att hennes son i perioder var svårt sjuk, så hade han nästan alltid ork till att skratta. Glädjen, skrattet och dess helande förmåga är något som föga förvånande löper som en röd tråd när jag under dagen lyssnar på hur sjukhusclownernas insats för patienter och anhöriga beskrivs.

Glädjen och lekfullheten är närvarande i rummet även idag, på konferensen. Clownerna gästar vid flera tillfällen scenen och får publiken att dansa, klappa, sjunga och brista ut i skratt. När tekniken krånglar och det uppstår en tystnad så börjar en del i publiken på måfå sjunga Imse vimse spindel, vilket är en scen som jag har svårt att se spelas upp på någon annan typ av konferens.

De gav ett bestående intryck hos oss alla. Vi fick skratta tillsammans i allt kaos som var i livet just då.

En brygga av kommunikation

Men har denna lekfulla inställning, som clownerna ger uttryck för både idag och på sjukhusen, verkligen någon effekt? Christine Eklund, som har skrivit en magisteruppsats om Glädjeverkstans arbete för Institutionen om barnkultur på Stockholms Universitet, menar att clownernas lekfulla sätt skapar en frizon hos patienten. En frizon där smärta och ångest för en kort stund kan ersättas av glädje och avspänning.

"Den form av lek som uppstår i kommunikationen mellan barn och clown är beroende av clownernas lyhördhet och deras förmåga att skapa en emotionell närhet. Clownernas påhittighet har inga gränser, fast att de är vuxna", säger Eklund och poängterar hur viktigt detta kan vara för det sjuka barnet.

Sjukhusclownernas sätt att kommunicera med patienter kännetecknas av lyhördhet, samarbetsvilja och lekfullhet. Att detta kommunikationssätt har en positiv inverkan på många barn kan ses inte minst genom att clownerna blir ombedda att samverka med annan sjukhuspersonal för att lugna och förbereda barnet för medicinering eller ingrepp. De fungerar många gånger som en slags brygga mellan barnet och läkaren.

På många orter föreläser sjukhusclownerna för annan sjukhuspersonal – däribland läkare – om deras sätt att kommunicera med patienter. "Det är viktigt att som vårdpersonal ta in det som händer i rummet, att försöka vara så närvarande

MEDIASTORM

Clownferens har varit inplanerad sedan länge – långt innan clownerna hamnade i mediafokus då ett fåtal otäcka fall med gärningmän maskerade som läskiga clowner har fått stor uppmärksamhet under hösten. Glädjeverkstan, inte helt otippat, tar kraftigt avstånd från sådana händelser. "Det finns ingen clown som ser ut så där för att locka fram skratt. Kalla dem inte för clowner, ge dem inte det", säger clownen och verksamhetsledaren Anne-Marie Möller.

sjligt. Den där extra minuten gör så himla för relationen med patienten. Att bara häla i rummet, som ju är en basal sak, kan för skillnad", säger verksamhetsledaren och Eva Riepe. "Den viktigaste uppgiften är häla i rummet och att få patienten och dess att bli sedda."

en Anne-Marie Möller är också verksamare. Hon fyller i "Jag var sjukhusbarn när ten och det värsta jag visste var när läkarde över mitt huvud. Jag ville att de skulle rekt till mig och jag ville förstå allt som Vi ser att de bästa mötena skapas då arna vågar landa och skapa ett förtroende net."

”

Att bara hälsa på alla i rummet, som ju är en basal sak, kan göra stor skillnad.

Artisterna som har var sitt clown alter-ego med eget namn och personlighet använder många kommunikativa knep för att sprida glädje. Det ena är att leka med hierarkin. Anne-Maries clown heter Pajette. "Själv är jag en tuffsig och lite försiktig clown", säger hon. "Det får den andra att känna sig bättre och modigare."

Jag tänker på videoklippen av den lilla dirigenten som visar tydligt clownernas unika sätt att interagera med barnet. Det är fascinerande att se hur clownerna och barnet, som ännu inte lärt sig prata, kan kommunicera så väl med varandra. Jag lämnar konferensen med en ny syn på patientkommunikation och en övertygelse om att sjukhusclowner behövs i svensk sjukvård. ●